

bezoek aan Schiphol constateerde, dat Publieke Werken van de gemeente Amsterdam leiding gaf bij 'het dichten van de gaten in het veld, camoufleren van startbanen enz.'¹

Eind mei kwam de zaak voor het college van secretarissen-generaal.

Ook in Leeuwarden was gebleken dat de Duitsers het daar gelegen vliegveld belangrijk wilden uitbreiden. De burgemeester had zich tot de commissaris der koningin, Harinxma, gewend, en deze had de vraag of medewerking aan die uitbreiding geoorloofd was, aan secretaris-generaal Frederiks voorgelegd; Frederiks stelde haar in het college van secretarissen-generaal aan de orde. 'Het geldt hier', zo werd in de notulen van 31 mei nogal duister vastgelegd, 'afgescheiden van de volkenrechtelijke kant, een principiële kwestie die eventueel een ongunstig precedent zou kunnen vormen.'² Aan welk 'ongunstig precedent' dacht men? Wij veronderstellen dat het college dat zeer bezorgd was over de snelle groei van het aantal werklozen, zich afvroeg hoe men een verdere groei zou kunnen voorkomen indien men zich op volkenrechtelijke gronden ging verzetten tegen het tewerk stellen van Nederlanders bij arbeidsintensieve projecten als de uitbreiding van vliegvelden. Maar hoe liet zich dat rijmen met het verbod dat in de 'Aanwijzingen' vervat was?

Driemaal kwam de zaak in het college ter sprake: op 31 mei en op 3 en 7 juni. De twee volkenrechtelijke adviseurs die aan de discussies deelnamen, kapitein Schepers en prof. François, betoogden beiden, de 'Aanwijzingen' naast zich neerleggend, dat er volkenrechtelijk geen enkel bezwaar bestond. François die in het algemeen geneigd was, het volkenrecht zo te interpreteren dat het college van secretarissen-generaal er zo min mogelijk last mee kreeg, beriep zich op 'het geweldige gezag van Oppenheim' en zette uiteen dat de 'Aanwijzingen' buiten het kader van het Landoorlogreglement vielen³ – hij speelde, anders gezegd, het Landoorlogreglement tegen de 'Aanwijzingen' uit.⁴ Schepers zette een kronkelredenering op: wel was het duidelijk dat de Duitsers die vliegvelden ook, en vermoedelijk voornamelijk, voor offensieve doeleinden zouden gebruiken, maar dat kon men niet 'bewijzen' en lag het dan niet zo, dat die vliegvelden *tegelijk* de functie hadden van een soort garage voor de *Luftwaffe*? 'Er was', zei hij de Enquêtecommissie, 'geen principiële verschil tussen het maken van vliegvelden en het bouwen van kazernes'⁵ –

¹ Brief, 3 juni 1940, van Hillen & Roosen aan de eerstaanwezende ingenieur der genie te Haarlem (a.v., p. 25). De datum van de brief wordt in het rapport abusievelijk als 7 juni aangegeven. ² Csg: Notulen, 31 mei 1940. ³ Getuige J. P. A. François, *Eng.*, dl. VII c, p. 330. ⁴ Getuige J. C. Tenkink, a.v., p. 585. Tenkink noemt François niet maar het is duidelijk dat hij op hem doelde. ⁵ Getuige J. D. Schepers, a.v. p. 575.